hörande till Thorsåker — söktes flere gångor förgäfves. Först nu har för mig blifvit berättadt att han för omkring tjugu år sedan varit sedd såsom dikesbro på Stjernborgs gärde.» Stenen, som, av Peringskiölds teckning att döma, har stått rest bland gravarna på en ättebacke, har av mig förgäves sökts vid flera tillfällen (1936, 1938, 1940).

Stenen var på 1600-talet skadad i högra kanten; där ha 10—12 runor gått förlorade.

Stenarten har med all sannolikhet varit granit. Höjd omkring 1,65 m., bredd (nedtill) omkring 1,50 m. Bureus anmärker vid sin läsning: »manshögd».

Inskrift (enligt Peringskiölds teckning):

× **sibi** × **auk** × **irmuntr** × **auk** × **þoriʀ** × **litu** × **raisa** × **stain** × **iftiʀ** × **sụ** . . . - - **ḥạn** · **to** × **austr** × **sun** ×
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
kismuntaʀ
60 65

Sibbi ok Ær[n]mundr ok Þoriʀ letu ræisa stæin æftiʀ . . . Hann do austr, sunn Gismundaʀ.

»Sibbe och Ärnmund och Tore läto resa stenen efter . . . Han dog österut, Gismunds son.»

Till läsningen: Av runan 43 återstår endast undre hälften. Troligen är detta rester av ett **u**, men det kan möjligen också vara de nedre delarna av två hst. Bureus och Rhezelius antaga runan vara **u**. Före 46 **h** synas två streck, som kunna vara två hst men också nedre delen av ett **u**. Dessa två streck ha icke antytts av Bureus och Rhezelius. Hos Bureus saknas sk i början av inskriften, efter 31 **a** och efter 41 **ʀ**. Han läser 37 **e**, 46 **k**?, 47 **a**; sk saknas efter 48 **n** men finnes efter 67 **ʀ**. — Rhezelius: Sk saknas före 1 **s**; 8 **a**; sk efter 51 **a** och efter 67 **ʀ**.

Om namnet *Sibbe* se U 281, om *Ær(n)mundr* se U 15 och om *Þoriʀ* se U 275. Om det mycket sällsynta mansnamnet *Gismundr* se U 159.

Vad Gismunds son har hetat, kan nu ej med bestämdhet fastställas. Däremot torde tillägget *sunn Gismundaʀ* ge vid handen, att han varit fader till Sibbe och hans bröder, icke deras broder. Partiet 37—45 har troligen lytt: **iftiʀ su[ain × faþur × sin ×]**. Det skadade stycket ger lagom utrymme för detta antal runor. *Sunn Gismundaʀ* torde böra uppfattas som apposition till *hann*, subjektet i sista satsen. Tänkbart vore att uppfatta tillägget som apposition till objektet och sålunda betrakta satsen *Hann do austr* som en inskjuten, »omramad» sats, men det förstnämnda har med all sannolikhet varit »författarens» avsikt. Så uppfattad får inskriftens slutmening med sitt betydelsefulla meddelande om dödsplatsen, en vacker, poetisk klang.

Att U 283 är utförd av en framstående ristare är uppenbart. Överensstämmelserna mellan denna runsten och t. ex. Snottsta-stenen U 331 äro påfallande stora. Trots att U 283 är försvunnen och en noggrannare jämförelse med Snottsta-ristningarnas huggningsteknik sålunda ej kan företagas, torde man, med all den säkerhet som överhuvud taget kan uppnås, när inskrifterna icke ha signerats, våga påstå, att de ha samma upphovsman.

O. v. Friesen antager (*Runorna*, 1933, s. 217), att Snottsta-stenen har ristats av Fot. Detta är ej fullt säkert, men omdömet om Snottsta-stenens ristare passar också in på mästaren till den försvunna Torsåker-stenen: »I konstnärlig smak och konstnärlig förmåga har han icke sin överman bland Upplands ristare, och några av hans monument torde i själva verket vara de bäst avvägda och mest lyckade i ornamentalt avseende som finnas.»

284. Torsåker, Hammarby sn.

Pl. 176.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Fornvännen 1942, s. 227.

Ristningen, som upptäcktes 1936, befinner sig på en sluttande berghäll i den s. k. Skarphagen, 600 m. ÖNÖ om huvudbyggnaden, 200 m. NÖ om en grind i stengärdesgården vid lands-

vägen Torsåker—Gottröra. Hällen vetter åt NNÖ och ligger vid östra sidan av en stig, som antagligen är gamla vägen till Harg i Skånela sn.

Två djupa sprickor gå igenom ristningsytan, den ena i dess högra och den andra i dess vänstra kant. Ristningen är annars jämförelsevis väl bevarad.

Ljusgrå granit. Ristningens höjd 1,99 m., bredd 1,34 m.

Inskrift:

suain · risti · runar · þisar · iktil · lit · hkua · auk · mani · þaiʀ · litu · hkua iftʀ · kuna · faþur · sin
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Svæinn risti runaʀ þessaʀ. Kætill(?) let haggva ok Manni (Mani). Þæiʀ letu haggva æftiʀ Gunna, faður sinn.

»Sven ristade dessa runor. Kättil lät hugga och Manne (Måne). De läto hugga efter Gunne, sin fader.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. I 20 **r** ligger bistavens understa led i en spricka. 21 **i** är säkert. Runorna 22 och 23 stå tätt ihop och ha följande utseende ᛗ, varför man kan uppfatta dem på tre sätt: som **it**, som **kl** och som **kt** med gemensam bst. Det sistnämnda sättet är troligen att föredraga. Efter 29 **h** är ett avstånd på 10 cm. till följande runa. Det stora avståndet beror på att en fot, mycket grunt huggen, på detta ställe utgår från slingan. 45 **i** har mitt på hst en fördjupning, som ej är huggen. Efter 51 **a** finnes möjligen spår av ett sk i ett vittrat parti. I 54 **t** äro bst svaga, och i 55 **ʀ** står hst i en spricka; båda bst äro skadade.

Om namnet *Manni* (*Māni*) se U 304, och om *Gunni* se U 280.

Den runristare, *Svæinn*, som nämner sig i denna inskrift, har icke varit särskilt framstående. Huruvida han är identisk med någon av de andra mästarna med detta namn, kan man icke med bestämdhet avgöra, se f. ö. U 247.

Inskriftens formulering är ovanligt omständlig.

285. Tryninge, Hammarby sn. Nu vid Torsåker.

Pl. 175.

Litteratur: B 100, L 442, D 2: 84. J. Bureus, F a 6 s. 168 n:r 25 (Rhezelius), F a 5 n:r 172, F a 1 s. 43; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 184; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHAAkad. den $^{24}/_{7}$ 1866 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 12; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA).

Äldre avbildningar: Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 100); Dybeck, a. a.; Brate foto (ATA).

Runstenen står rest i Torsåkers park, 15 m. NÖ om huvudbyggnadens nordöstra hörn, vid infartsvägen.

Enligt Rhezelius stod stenen »Widh Trijninge, i Giärdet». I samma gärde, »Lijtet där ifrå», stod ännu på 1600-talet U 286. Bureus (F a 5): »Trininge». *Ransakningarna*: »J Trijninge giärd straxt wijdh byn 2ne Runasteenar pårijtade medh Stenlagde rundlar såsom griffte ställen.» Peringskiöld: »Trinninge Södra gärde, i en backe.» Då Dybeck besökte platsen, var stenen flyttad och »ligger nu i Thorsåkers trägård». Av en skrivelse från Hans Hildebrand till Akademien framgår, att stenen flyttats till Torsåker 1866 av dåvarande ägaren, se U 286. Då Brate undersökte runstenen, »befann den sig på östra sidan af gårdsplanen vid Torsåker». På denna plats restes den 1938. — Tryninge, där runstenen ursprungligen har stått, ligger 1,6 km. Ö om Torsåker. Gården heter numera Stjärnborg.